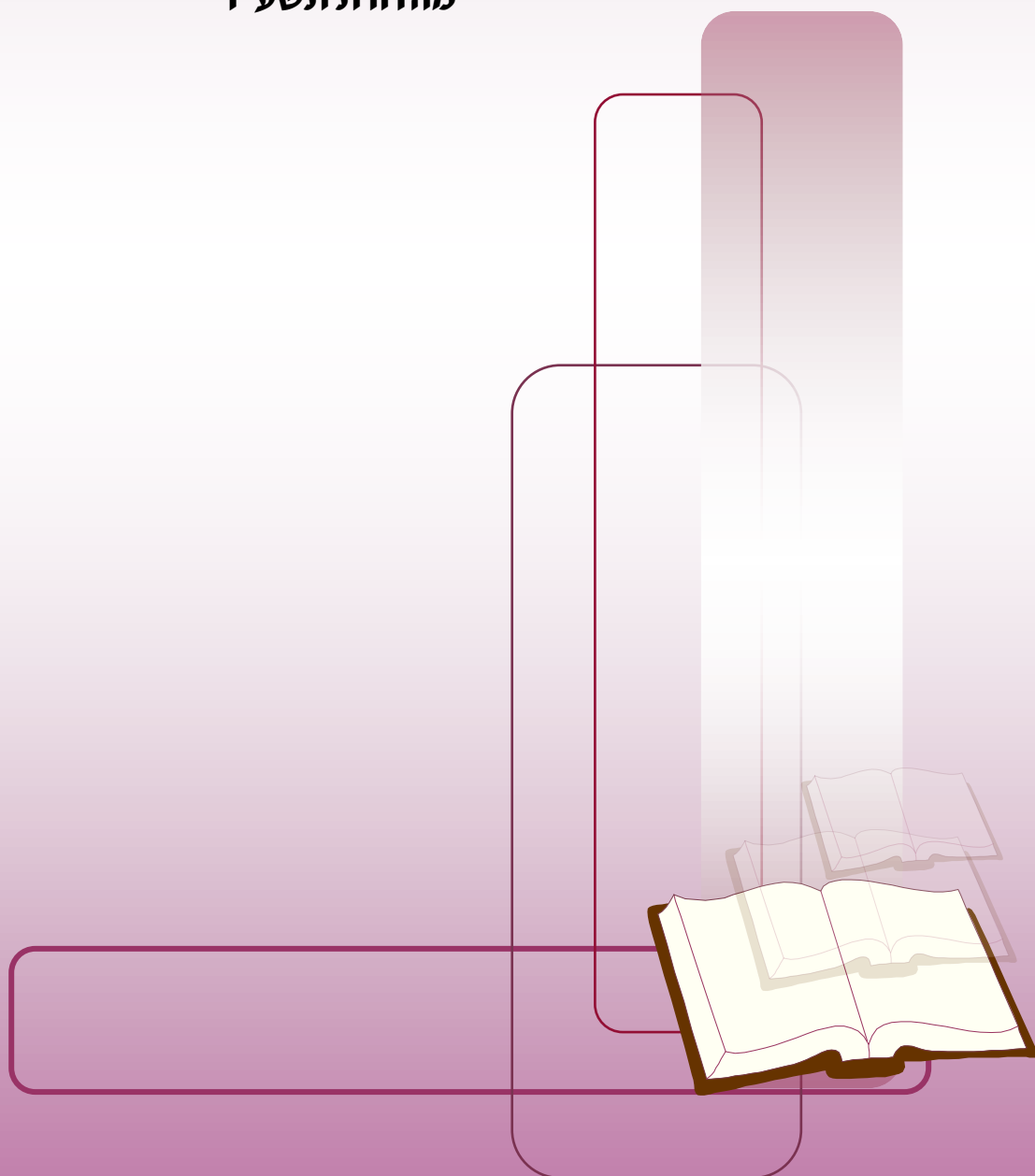

עידכונים והדגשים בתכנית הלימודים בעברית

מהדורת תשע"ו

מרכז החינוך העצמאי

המזכירות הפדגוגית

מערך ההנהיגה בעברית

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080- מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

למידה מזשגית

הרמח"ל בהקדמתו לספרו "דרך ד" מדבר אודות יתרון לימוד העקרונות על פני לימוד הפרטים בלבד:

יתרון ידיעת הדברים על מתכונת חלקיהם כפי מחלקותם וסדרי יחסיהם, מידיעתם שלא בהבחנה, כיתרון ראיית הגן המהודר בערוגותיו ומיופה במסילותיו ובשורות מטעו, מראיית חורש הקנים והיער הצומח בערבוב.

וכך מתואר הלומד פרטים בלבד:

כי אמנם ציור חלקים רבים אשר לא נודע קשרם ומדריגתם האמיתית בבניין הכל המורכב מהם, אינו אלא משא כבד בלא חמדה, שייגע בו ויעמול ונלאה ועייף ואין נחת. כי הנה כל אחד מהם שיגיע ציורו אצלו, לא יניח מהעיר בו התשוקה לבא עד תכליתו, וזה לא יעלה בידו, כיון שנעדר ממנו תשלום (שלימות) עניינו, שהרי חלק גדול מהדבר, הוא יחסיו עם המתייחסים לו ומדריגתו במציאות, וזה נעלם ממנו, ונמצאת תשוקתו טורדתו מבלי שבעתה וחמדתו מכאיבתו ואין מנוחה.

ומנגד, מי שמכיר את הכלל, בטרם הוא ניגש אל העיון הפרטני, מתואר על ידי רמח"ל באופן נפלא:

לא כן היוודע דבר על אפניו, שבהיות נושאו מתגלה לעיניו בעליל כמות שהוא, הלוך ילך והשכל אל אשר יפנה שם, וביופי מלאכותיו יתענג וישתעשע...

והוא מסביר:

ואמנם צריך שתתבונן, שהנה מספר הפרטים עצום מאד מהכיל אותם שכל האדם, ואי אפשר לו לדעת כלם. ואולם מה שראוי לו שישתדל עליו, הוא ידיעת כללים, כי כל כלל בטבעו כולל פרטים הרבה, וכשישיג כלל אחד נמצא משיג מאליו מספר רב מן הפרטים. ואע"פ שלא הבחין במ עדיין ולא הכיר היותם פרטי הכלל ההוא, כי הנה כשיבוא אחד מהם לידו לא יניח מלהכיר אותו, כיון שכבר ידוע אצלו הענין הכללי, אשר אי אפשר להם היות בלתו. וכן אמרו ז"ל, לעולם יהיו דברי תורה בידיך כללים ולא פרטים...

מרכז החינוך העצמאי

המזכירות הפדגוגית

מערך ההנהלה בעריית

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080- מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

ספרות

מרכז החינוך העצמאי

המזכירות הפדגוגית

מערך ההנהלה בעברית

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

שיקולים לבחירת טקסט

שיעור ספרות מבוסס על טקסטים מספר "ילדותינו". (לאחר שיקול דעת מתאים ניתן להוסיף כ-2-3 טקסטים ממקורות אחרים במהלך השנה).

ספר "ילדותינו" מציע מגוון רב של טקסטים, שניתן לעשות בהם שימושים רבים: לקריאה עצמית, לעבודה עצמית או כיתתית, לשיעורי הבנת הנקרא, לעיסוק בשיעורי יהדות, טבע, היסטוריה וג"ג. כדי לבחור טקסט מתאים להוראת ספרות יש להפעיל שיקולי דעת אלו:

א. קשר תמטי (נושאי) –

1. גורם מזמן – מועדים ועונות
2. מידות ומעשים טובים.
3. מודעות אישית וכישורי חברה (ספרות תראפית)
4. כיתה ד': גדולי ישראל, סיפורי חבורה
כיתה ה': חברה, מרקם חברתי ו"מעמדות
כיתה ו': בתי מצוה (התבגרות, ערבות הדדית, צניעות, אהבת תורה, מסירות נפש ומקור מצוות)
כתה ז': העבר היהודי - דמויות הוד (וטיפוסים של דמויות מופת) מעברינו המפואר
כתה ח': תקופת השואה

ב. סוג הטקסט –

בחירה בסוגי טקסטים מגוונים על פי הנדרש בתוכנית הלימודים.

ג. מושגים ספרותיים –

בחירה בטקסט המזמן הוראת מושג ספרותי "חדש"

1. מושגים הקשורים במאפייני סוגות
2. תופעות לשוניות
3. מושגים כלליים

ד. אורך הטקסט –

אורך הטקסט משפיע על אופן הוראת היצירה בכיתה:

1. טקסט קצר מאד ניתן ללמד בהשוואה לטקסט מקביל מבחינות שונות (סוגה, טקסט, הנושא, המושג, סופר ועוד, עיון משווה)
2. טקסט ארוך עשוי לזמן הוראה בת 2 שיעורים. חלופות:
  - קריאה עצמית בבית של חלק מהסיפור
  - התמקדות בהיבט עיקרי אחד של היצירה

ה. יצירות מומלצות –

בחירה ביצירה היוצרת חוויה אסתטית – רגשית וחינוכית.

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

כּתה ב'

פעילות לימודית	מושגים מאפיינים	דוגמא מספר "ילדותינו"	סוג הטקסט
יזהו את הרכיבים בסיפורים ויזהו כי אלו סיפורים על פי רכיביהם.	מתי? איפה? מי המשתתפים? מה קרה: מה הבעיה? מה הפתרון? מה למדנו מהסיפור?	<u>כמלאך טוב</u> / עמ' 44 <u>לבתיה היתה אורה</u> / עמ' 90	סיפור
הבלטת המעשים הטובים וקישורם לתלמידה.	צדיק, נס, מסירות נפש.	<u>אליעזר בן הורקנוס</u> / עמ' 183	סיפורי צדיקים
יזהו מצב דמיוני, וידונו באפשרות לממשו.	דמיון / מציאות	<u>ריב בילקוט</u> / עמ' 10	סיפור דמיוני
הקבילו בין המשלים לנמשלים ויבינו את הלקח המעשי. (מחיי התלמידה)	משל / נמשל	<u>מלך החיות</u> / עמ' 211	משל

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

כּתה ב'

סוג הטקסט	דוגמא מספר "ילדותינו"	מושגים מאפיינים	פעילות לימודית
סיפור תראפי	אפרים הולך לבית הספר / עמ' 8 כשמו כן הוא / עמ' 128 היום האחרון בכיתה ב' / עמ' 213	חששות חיזוק ה"עצמי" מעברים ופרשות דרכים	כתיבת חוויות ותובנות אישיות בעקבות הסיפור
שיר	<u>הים בחורף</u> / עמ' 48	חרוזים, בתים, קצב.	יאתרו את החרוזים - יזהו את ה"בתים", יקראו בקצב.
סיפור מחורז	<u>הטיול הנהדר של פירות</u> <u>ההדר</u> / עמ' 63	שילוב של מושגים מסיפור ומשיר. הדגש על סיפור.	יאתרו את החרוזים – יזהו את ה"בתים", יקראו בקצב.

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

כּתה ב'

סוג הטקסט	דוגמא מספר "ילדותינו"	מושגים מאפיינים	פעילות לימודית
שיר סיפורי	המטריה שוב נקיה / עמ' 40	שילוב של מושגים משיר ומסיפור. הדגש על שיר.	יאתרו את החרוזים – יזהו את ה"בתיים", יקראו בקצב.
קומיקס			יספרו את הסיפור השלם על פי הדיבורים הישירים.
מערכון או מחזה קצרצר	<ul style="list-style-type: none"> • <u>בשמחה צדקה אתן</u> / עמ' 119 • <u>"במטע העצים"</u> עמ' 56 (אפשר לעבד את הסיפור למחזה קצר)	הצגה, תפקידים, תלבושות, דו – שיח.	יציגו את המחזות בכיתה.
בדיחה	ונהפוך הוא / עמ' 94	הפתעה, ההפך מהמציאות	יזהו את החלקים ה"מצחיקים" וינמקו.

מרכז החינוך העצמאי

המזכירות הפדגוגית
מערך ההנהלה בעברית
בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

תופעות לשוניות / ת"ל כיתה א' עמ' 91

תופעה הלשונית	דוגמה ליצירה בה בולטת התופעה
מילים נרדפות מילים והפכן צירופי מילים דו-שיח סמל (מוכנות להבנת המושג) הומונימים (ללא שימוש במושג) חרוזים	שבת בבית / עמ' 100 לכל זמן ועת / עמ' 4, ונהפוך הוא / עמ' 94 נקי כפיים / עמ' 118 (נקי כפיים, אבן טובה) מקום תורה / עמ' 180 הנרות הללו קודש הם / 79 במגילת אסתר / עמ' 83 (נמחא – נמחה) אביב בא ברוך הבא / עמ' 134
האנשה <u>העשרה לשונית:</u> תארים פעלים ספציפיים לשון חז"ל (ללא ניתוח המאפיינים) <u>מושגים נוספים:</u> פתגם (סוג טקסט) מקצב כותרת	הפרפר המתהדר / עמ' 138 אני נפרד מכיתה ב' / עמ' 214 / רבי עקיבא / 158 מצות ביקור חולים / עמ' 120 (לאוורר) לנקות/ להרטיב/ לבקר / להתעניין /להושיט עזרה / פורש / שוטח / מבשם /תולה) אדם הראשון – אורח לשבת / עמ' 98 לכבודך שבת מלכה / עמ' 97 מלאכי השרת / עמ' 99 בנימין הצדיק / עמ' 112 ("צדקה תציל ממוות") נשחק ולא נריב/ עמ' 124 שיר המכבים / עמ' 76 לבתיה הייתה אורה ושמחה / עמ' 90 ברכה כהלכה עמ' 60

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת
מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת
בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

יצירות נוספות להוראה בכיתה:

- תפילתו של מיכאל / עמ' 32
- בשבת / עמ' 96
- התאנה בלבוש חדש / עמ' 137
- היהודי של שבת / עמ' 101
- העבד שזכה בבת המלך / עמ' 157
- יצחק והנפח / עמ' 179
- כשאבא לומד תורה / עמ' 181
- לקראת ל"ג בעומר / עמ' 162

יצירות או חלקי יצירות לשינון בעל – פה:

- מקום תורה / עמ' 180
- כשאבא לומד תורה / עמ' 181
- הים בחורף / 48
- אילן אילן במה אברכך / עמ' 68
- שיר המכבים / עמ' 76
- תפילה / עמ' 177

כותרות שהן פסוקים או ציטוט ממקורותינו:

- זוכר הברית ונאמן בבריתו וקיים ... (פרשת נוח)/עמ' 42
- ארץ חמדה טובה ורחבה (ברכת המזון) / עמ' 188
- נקי כפיים ובר לבב (תהילים)/עמ' 118
- המלבין פני חברו ברבים

לקחים ש"לוקחים הכיתה"

- "צריך לתת בצורה שיהיה רצון לקחת" - מדוע עלי העץ כחולים / עמ' 126
- "הוי, מה טוב ומה נעים,
נשחק כולנו יחד,
כדידים וכרעים,
בשמחה, בחן, בנחת" / נשחק ולא נריב / עמ' 124
- "עזרי מעם ד', עזרי מעם ד'" / כמלאך טוב / עמ' 45
- בשמחה צדקה אתן / עמ' 119

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

כתה ג'

פעילות לימודית	מושגים מאפיינים	דוגמא מספר "ילדותינו"	סוג הטקסט
יזהו את הרכיבים בסיפורים ויזהו כי אלו סיפורים על פי רכיביהם. מיפוי הסיפור למרכיביו, הבחנה בנקודות המתח	מתי? איפה? מי המשתתפים? מה קרה: מה הבעיה? מה הפתרון? מה למדנו מהסיפור? זמן, מקום, משתתפים, "גיבור", בעיה/פתרון, לקח, מתח, דו-שיח	הדיג ובעל התשובה / עמ' 25 מבחן השטיחים / עמ' 139	סיפור
הבלטת המעשים הטובים וקישורם לתלמידה. הבלטת החוכמה וקישורה ללימוד התורה	צדיק, נס, מסירות נפש. הקפדה בקיום מצוות חכמת הצדיק	חנית הפחה / 214 לאן נעלמו הגרביים / עמ' 29 בלי כליא ברק / עמ' 146 ביקור של מצווה / 149	סיפורי צדיקים
יזהו מצב דמיוני, וידונו באפשרות לממשו.	דמיון / מציאות		סיפור דמיוני
יקבילו בין המשלים לנמשלים ויבינו את הלקח המעשי. (מחיי התלמידה) הגדרת המשל, וציון תפקידו ציון התכונות הסטריאוטיפיות של בעלי חיים במשלים	משל / נמשל, מוסר השכל, תכונה	האריה ועכבר / עמ' 188	משל
יזהו את החלקים ה"מצחיקים" וינמקו.	הפתעה, ההפך מהמציאות		בדיחה

מרכז החינוך העצמאי

המזכירות הפדגוגית

מערך ההנחיה בעברית

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

כתה ג'

פעילות לימודית	מושגים מאפיינים	דוגמא מספר "ילדותינו"	סוג הטקסט
כתיבת חוויות ותובנות אישיות בעקבות הסיפור דיונים שראשיתם טרום קריאה: להעלאת הידע והתובנה המוסכמת והרווחת, והמשכם בעקבות הסיפור, במטרה לחזק, לערער, או לתת היבט נוסף לתובנה.	חששות חיזוק ה"עצמי" מעברים ופרשות דרכים יצר טוב / יצר רע "לחץ חברתי" - "כולם כך..." ("חוזקות") – "מתנות אישיות"	אף לא פירור אחד/ עמ' 93 בלי מעיל/ עמ' 172 כל אחד יכול לתת/ עמ' 74	סיפור תראפי – סיפורי חברה
יאתרו את החרוזים - יזהו את ה"בתיים", יקראו בקצב. ישימו לב לחוויות ולתחושות וקישורים למסרים	חרוזים, בתיים, קצב. ריבוי תארים, רגשות	גוזלי / עמ' 207	שיר
יאתרו את החרוזים – יזהו את ה"בתיים", יקראו בקצב.	שילוב של מושגים מסיפור ומשיר. הדגש על סיפור.	בנים מזכים אבות / עמ' 12	סיפור מחורז
יאתרו את החרוזים – יזהו את ה"בתיים", יקראו בקצב.	שילוב של מושגים משיר ומסיפור. הדגש על שיר.		שיר סיפורי
יציגו את המחזות בכיתה.	הצגה, תפקידים, תלבושות, דו – שיח. קריין	שיח עצים / 67	מערכון או מחזה קצרצר

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ך ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

כ ת ה ג'

סוג הטקסט	דוגמא מספר "ילדותינו"	מושגים מאפיינים	פעילות לימודית
סיפור חוד	שק הקמח / עמ' 135	ציפיות, הפתעה,	מפגש בלבד: פיתוח ציפיות והבעת הנאה מ"שבירתן"
סיפורי עמים	הטחנה המסתורית / 194 סוד המשי / 198		
קומיקס			יספרו את הסיפור השלם על פי הדיבורים הישירים.

מרכז החינוך העצמאי

המזכירות הפדגוגית

מערך ההנהלה בעברית

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

תופעות לשוניות / ת"ל כיתה א' עמ' 91

התופעה הלשונית	דוגמה ליצירה בה בולטת התופעה
מילים נרדפות מילים והפכן צירופי מילים דימוי סמל (בלתי מושגי) הומונימים (ללא שימוש במושג) חרוזים האנשה <u>העשרה לשונית:</u> תארים פעלים ספציפיים לשון חז"ל (ללא ניתוח המאפיינים)	הגשם הראשון / עמ' 168 אביב / עמ' 183 תקיעות של דמע / עמ' 20 כיתתנו גן פרחים / עמ' 7 בצל השכינה / עמ' 31 עונות משוחחות / עמ' 162 (כליל – קליל) מתי יבוא החורף / עמ' 167 (אד – תהדהד) צהרים בגינה / עמ' 184 מעשה בשלושה שמות / עמ' 78 טוב לי תורת פיך / עמ' 121
מושגים נוספים:	דוגמה ליצירה בה בולטת התופעה
גיבור אפיון דמות (ללא שימוש במושג) מתח הומור מקצב כותרת	יש שחר / עמ' 42 כל אחד יכול לתת / עמ' 74 הטנדר שלנו / עמ' 234 חנית הפחה חכמת ילדי ירושלים / עמ' 128 מתי יבוא החורף? / עמ' 167 פעמי משיח / עמ' 125 הסביבון החי / עמ' 53 אתרוגים אחרי סוכות / עמ' 38

מרכז החינוך העצמאי

המזכירות הפדגוגית

מערך ההנחיה בעברית

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

יצירות נוספות להוראה בכיתה:

- בוקי חוזר הביתה / עמ' 89
- ילדה פורחת / עמ' 70
- גילה איך ניחשת? / עמ' 243
- הלשון הכרותה / עמ' 217
- קוביות סוכר / 222

המלצה לקריאה עצמית

- לכבוד אמא שלי / 155
- החוב שלא נפרע / עמ' 97
- יהודית והוליפורנוס / עמ' 50

מרכז החינוך העצמאי

המזכירות הפדגוגית

מערך ההנהיה בעברית

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

כנה ד'

פעילות לימודית	מושגים מאפיינים	דוגמא מספר "ילדותינו"	סוג הטקסט
יזהו את הרכיבים בסיפורים ויזהו כי אלו סיפורים על פי רכיביהם. מיפוי הסיפור למרכיביו, הבחנה בנקודות המתח אפיון הדמויות על פי קריטריונים, הבחנה באוירה	מתי? איפה? מי המשתתפים? מה קרה: מה הבעיה? מה הפתרון? מה למדנו מהסיפור? איור זמן, מקום, משתתפים, "גיבור", בעיה/פתרון, לקח, מתח, דו-שיח <u>רקע</u> (זמן מקום, דמויות), דמות ראשית, אוירה, <u>עלילה</u> : בעיה ופתרון, <u>לקח</u>	מקור הברכה / עמ' 119	סיפור
הבלטת המעשים הטובים וקישורם לתלמידה. הבלטת החוכמה וקישורה ללימוד התורה הבלטת גדלות הנפש על רקע מנהיגותו וגדלותו בתורה	צדיק, נס, מסירות נפש. הקפדה בקיום מצוות, חכמת הצדיק מנהיג, גדלות בתורה וגדלות נפש,	שמיכות רבאט / עמ' 200	סיפורי צדיקים גדולי ישראל
יזהו מצב דמיוני, וידונו באפשרות לממשו.	דמיון / מציאות		סיפור דמיוני
יקבילו בין המשלים לנמשלים ויבינו את הלקח המעשי. (מחיי התלמידה) הגדרת המשל, וציון תפקידו ציון התכונות הסטריאוטיפיות של בעלי חיים במשלים שיקוף החברה בראי...	משל / נמשל, מוסר השכל, תכונה חברת - התלמידות	מעשה בשש תרנגולות/ עמ' 264	משל מוכנות לאלגוריה (לא מושגי)
יזהו את החלקים ה"מצחיקים" וינמקו.	הפתעה, ההפך מהמציאות		בדיחה

מרכז החינוך העצמאי

המזכירות הפדגוגית

מערך ההנהלה בעברית

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

כנה ד'

פעילות לימודית	מושגים מאפיינים	דוגמא מספר "ילדותינו"	סוג הטקסט
כתיבת חוויות ותובנות אישיות בעקבות הסיפור דיונים שראשיתם טרום קריאה: להעלות הידע והתובנה המוסכמת והרווחת, והמשכם בעקבות הסיפור, במטרה לחזק, לערער, או לתת היבט נוסף לתובנה. "כניסה" לנעלי הזולת שבירת סטריאוטיפים	חששות, חיזוק ה"עצמי", מעברים ופרשות דרכים יצר טוב / יצר רע, (לחץ חברתי) - "כולם כך..." ("חוזקות") - "מתנות אישיות" הזולת, השונה, החלש,	מה שאפי יכול / עמ' 271 אהרון לא זוכר את אהרלה/ עמ' 274- לעבודה עצמית שכחתי / עמ' 260	סיפור תראפי - סיפורי חברה
יאתרו את החרוזים - יזהו את ה"בתיים", יקראו בקצב. ישימו לב לחוויות ולתחושות יאתרו את הפריטים היוצרים את התמונה הלשונית	חרוזים, בתיים, קצב. ריבוי תארים, רגשות חזרה (מוטיב חוזר), דימוי, תמונה לשונית	הזדמנות/ עמ' 6 שירת אביב / עמ' 297 סתיו חי / עמ' 284	שיר לירי
יאתרו את החרוזים - יזהו את ה"בתיים", יקראו בקצב.	שילוב של מושגים מסיפור ומשיר. הדגש על סיפור.		סיפור מחורז
יאתרו את החרוזים - יזהו את ה"בתיים", יקראו בקצב.	שילוב של מושגים משיר ומסיפור. הדגש על שיר.		שיר סיפורי
יציגו את המחזות בכיתה.	הצגה, תפקידים, תלבושות, דו - שיח. קריין הוראות במה	מדרש ומעשה/ עמ' 105	מחזה קצר

מרכז החינוך העצמאי

המזכירות הפדגוגית

מערך ההנהיה בעברית

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

כנה ד'

סוג הטקסט	דוגמא מספר "ילדותינו"	מושגים מאפיינים	פעילות לימודית
סיפור הפתעה (חוד)	כיכר לחם / עמ' 237	ציפיות, הפתעה, שיא,	מפגש בלבד: פיתוח ציפיות והבעת הנאה מ"שבירתן" דיון בגורמים היוצרים את ההפתעה
סיפור מסגרת	חנוכיה של פעם / עמ' 47	מסגרת	הפרדה לשני סיפורים, מיפוי כל אחד מהם, דיון בקשרי הגומלין ביניהם
סיפורי עמים			
קומיקס			יספרו את הסיפור השלם על פי הדיבורים הישירים.
סיפורי חבורה			
סיפור היסטורי (לא מושגי)	הכיתה הראשונה / עמ' 80 כשעמדה עליהם יוון הרשעה / 81	תקופה, אירועים	הבנת הסיפור על רקע התקופה וקישורם לימינו
סיפור על רקע היסטורי	ברכה עם ברכה / עמ' 157 מקור הברכה 1 עמ' 119	תקופה, אירועים	הבחנה בין עובדות היסטוריות לעובדות בדויות ופרטי תוכן אישיים הבנת הסיפור על רקע התקופה וקישורם לימינו
שיחה כתובה (רשימה) (מונולוג)	כל השנה ככה/ עמ' 296 שעות של חנוכה/ עמ' 51 תפילה של ילדה קטנה/ עמ' 193	נמען, נמען בדוי, מחשבות, דעות אישיות	זיהוי הדעה הנגדית איתה מתעמתת הכותבת, ניסוח תמציתי של הטעון ברשימה

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקווד: 51552 פקס' 03-6777323

תופעות לשוניות / ת"ל כיתה א' עמ' 91

התופעה הלשונית	דוגמה ליצירה בה בולטת התופעה
מילים נרדפות מילים והפכן צירופי מילים דימוי סמל הומונימים חרוזים האנשה ניב <u>העשרה לשונית:</u> תארים פעלים ספציפיים לשון חז"ל (ללא ניתוח המאפיינים)	הבית הפונה אל הרחוב / עמ' 46 למה שחקה אמא / עמ' 266 מה לך כי תזעק? / עמ' 187
מושגים נוספים:	דוגמה ליצירה בה בולטת התופעה
גיבור אפיון דמות עלילה: רצף אירועים מתח הומור מקצב כותרת חזרה תמונה לשונית אז והיום / עמ' 109 גשם / עמ' 290 על חלב שנשפך / עמ' 214 שבת מלכתה / עמ' 125 סוכריה - ומשהו מתוק ממנה עמ' 255 גשם / עמ' 290 שירת אביב / עמ' 297 ולא לידי נסיון / עמ' 293 שער לפרק חנוכה / עמ' 39	הרוכל / עמ' 240 החבילה השמינית / עמ' 178 ברכה עם ברכה / עמ' 157 גשם / עמ' 290 על חלב שנשפך / עמ' 214 שבת מלכתה / עמ' 125 סוכריה - ומשהו מתוק ממנה עמ' 255 גשם / עמ' 290 שירת אביב / עמ' 297 ולא לידי נסיון / עמ' 293 שער לפרק חנוכה / עמ' 39

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

יצירות להזרה בספרות - כיתה ג' (22-30 יצירות)

1. כיתתנו גן פרחים (ראשית השנה)	13. שק הקמח (ספירת העומר)
2. הדייג ובעל התשובה (אלול)	14. טוב לי תורת פיך (שבועות)
3. בצל השכינה (סוכות)	15. 15. צהריים בגינה
4. עונות משוחחות (סתו)	16. לאן נעלמו הגרביים
5. הגשם הראשון (סתו)	17. חלופות לבחירה: בלי כליא ברק,
6. הסביבון החי (חנוכה)	חנות הפחה, ביקור של מצוה.
7. מתי יבוא החורף? (חורף)	18. האריה והעכבר
8. בלי מעיל (חורף)	19. כל אחד יכול לתת
9. שיח עצים (ט"ו בשבט)	20. גוזלי
10. מעשה בשלושה שמות (פורים)	21. הטחנה המסתורית
11. אף לא פרור אחד (פסח)	22. הטנדר שלנו
12. אביב (אביב)	23. חכמת ילדי ירושלים
	24. פעמי משיח

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ך ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

יצירות להוראה בספרות - כיתה ד' (21-25 יצירות)

12. מקור הברכה	1. הזדמנות אלול וימים נוראים
13. שמיכות רבאט	2. סתו חי סתו –
14. מעשה בשש תרנגולות	3. גשם חורף –
15. מה שאפי יכול	4. שעות של חנוכה חנוכה –
16. למה שחקה אמא	5. הבית הפונה אל הרחוב חנוכה
17. מה לך כי תזעק	6. חנוכיה של פעם חנוכה
18. הרוכל	7. מאור פנים פורים –
19. החבילה השמינית	8. הכיתה הראשונה
20. ברכה עם ברכה	9. מצת מצוה פסח –
21. ולא לידי ניסיון	10. מדרש ומעשה שבועות –
22. על חלב שנשפך	11. בני ברק בירת התורה
23. סוכריה – ומשהו מתוק ממנה.	2) חלקים ראשונים – סיפור בע"פ 2 חלקים אחרונים לקריאה בכיתה)

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

יצירות להוראה בספרות - כיתה ה' (יצירות)

מס	היצירה	מס' עמ'	הנושא הלימודי
1.	ילדה טובה	64	אזירה
2.	נסיעה לילית	226	סיפור חוד גרף המתח
3.	מטבע אחת שחוקה	49	מיפוי סיפורי
	סוכה על המים	115	
4.	יקר מכל הון	30	"סיפורם של דוממים" - מוכנות
5.	פרקי זיכרונות - שרה שנירר	45	מוכנות לביוגרפיה ולספרות זיכרונות
6.	הכול לאדון הכול	58	פרק מספר
7.	תקיעות	103	מצלול
8.	הניגון	110	בלדה
9.	מבניו של מתתיהו	124	סיפור מסגרת
10.	מנין בגן	130	תמונות לשונית, דימוי
	טוב בשבט ביערות עד	136	
11.	חבית היין והפרוטה	137	הומורסקה מוכנות לסאטירה
12.	ביעור חמץ	150	סמל
13.	בדרך העולה מירון	164	(מקצב ומצלול) חזרה (אנפורה, אפיפורה)
14.	על קידוש ד'	174	מוטיב (ללא שימוש במושג)
15.	פרקי יומן תש"ח	201	ספרות יומני
16.	מעמדות	221	אפיון דמות
17.	מרטין ון מנדר	229	אפיון דמות
18.	הכדור ומשלו	257	משלים ברורים- משלי כובסים
19.	ארץ מוזרה שכזאת	266	מפגש עם אלגוריה
20.	קצירו של המגוצי	298	סיפורי עמים לבחירה
	עץ המרפא	302	
21.	רגע אחרון	323	ואריאציות (מוכנות למטפורות)
22.	לממשלת הלילה	307	צורה חיצונית

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

יצירות להוראה בספרות - כיתה ז' (16-18)

מס	היצירה	מס' עמ'	הנושא הלימודי
1.	סדק בכותל	64	
2.	גחליליות	35	המספר ונקודת מבטו (נימת הסופר "התערבות" הסופר בעלילה ויצירת שיח עמהן – מאפיין של הסופר ד. זריצקי)
3.	מפעל חיים	38	מיפוי סיפורי (אירועים חיצוניים ופנימיים דמות ראשית)
4.	יקנו או לא יקנו	45	האמצעים הספרותיים ותרומתם ליצירה (סגנון פשטני)
5.	כל ציף כל חוח	50	חזרה
6.	החנוכיות שלא האירו (2 שעורים)	134	מוטים
7.	טירת זהב – פנינת הים	191	קלמבור, ומצלול
8.	חוב בטבורו של רחוב	207	(מפגש עם בלדה) כותרת
9.	מעשה באפרוח	227	הומורסקה (ריבוי משחקי לשון)
10.	צו פתיחה	237	סיפורי חברה ומודעות אישית (2 שעורים) -ערבות הדדית (שימוש בדימויים ובאלגוריות)
11.	האדם - עץ השדה	342	סמל
12.	אשר יגע	366, 365, 370	מכתמים ופתגמים
13.	אוזן שומעת	367	יחסי חברה: קשב והבנת הזולת
14.	המנקה הקטן	281	התבגרות כנשיאה בעול
15.	פאטימה	271	סופר על רקע הסטור
16.	עד אשר תאיר שמש האמת	287	מונולוג
17.	אש אוכלה	297	זיכרונות
18.	כבוד	293	(2-3)
19.	טביעת הטיטאניק	346	רחבה
20.	לכתך אחרי במדבר	166	"האני השר"

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ך ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

יצירות להוראה בספרות - כיתה ז' (15-17)

מס	היצירה	מספר עמ'	הנושא הלימודי
	עשר דקות	8	אנקדוטה (ד. זריצקי כ"מוסרניק")
	אימי זכרונה לברכה	41	ביוגרפיה
	שתי נשים ירושלמיות	69	
	חיים חייקל שואב המים	72	(אפיון עקיף)
	רשת הפלא	74	עיון משוה
	הרווח הנקי	75	
	שבת היום	ילדותינו כיתה ה'	מיפוי הסיפורי (הקבלה למבנים מקובלים של סיפורי קיום מצוות ושכרן)
	אגרת הפורים	150	
	מכות מצרים	155	ארמזים היוצרים תשתית רעיונית
	ביעור חמץ	161	הסופר והיצירה: ביוגרפיה, שרטוט דיוקן
	עד באנה בית לחם	171	ריכוז תופעות לשניות ומבניות – שיבוץ, אנפורה, מטאפורה, דימוי, ארמז, סוגי חריזה.
	שיר לנער בר - מצוה	183	תשתית רעיונית צימוד – מדמה ומדומה
	אפילו אדם צריך תיקון	214	רבדים בשפה
	מעשה בזוג נעלים	215	קונפליקט (והעדר קונפליקט)
	פיצוח או קילוף	232	גורמי עומק, נקודת מבט ונימה.
	שיר היער- שיר ערש יהודי	320	שיר ערש
	מאומה בכפר	358	סאטירה
	שעור בהבעה	363	קלמבורים, שדה סמנטי ומשחקי לשון
	הרשימה השחורה	(ביטוי קונוטטיבי)	

מרכז החינוך העצמאי

המזכירות הפדגוגית

מערך ההנחיה בעברית
בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

הבנת

הנקרא

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת
מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת
בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

הבנת הנקרא / כתה ב'

סוגי טקסטים

הדגש בשיעורי הבנת הקרא בכיתה ב' הוא על טקסטים ענייניים: שימושיים ועיוניים

פעילות מאפיינת:	טקסטים שימושיים:
מציאת עקרון הסדר. השימוש ברשומה. זיהוי הנמען והפקת פרטי מידע הכרת מבנה ההזמנה - רכיבי תוכן קבועים (הבנה מטא טקסטואלית) הבחנה בין שלטי מידע לשלטי הוראות קישור המידע שבשלט למקום הימצאו יישום הכתוב. חיפוש רכיבי תוכן קבועים (הבנה מטא טקסטואלית)	רשומה מודעה הזמנה שלט כללים והוראות שימושיות אריזות
פעילות מאפיינת:	טקסטים עיוניים:
הקניית אסטרטגיות לביצוע ההוראה: ויסות הקריאה בעיקר איתור פרטים ארגון מידע – מיון פרטים מוחשיים מהטקסט התייחסות לקטגוריה ולפרטים המבחינים.	הוראות עיוניות טקסט מידעי קצרצר טקסט חידה קצרצר
פעילות מאפיינת:	טקסטים ספרותיים:
הרצף כרונולוגי. התייחסות למשחק הלשוני / קוגניטיבי וכו'	סיפור חידה
פעילות מאפיינת:	טקסט בלתי רציף:
הפקת מידע	טבלה

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת
מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת
בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

שיקולים לבחירת טקסט

1. אורך הטקסט -

לקריאה בתיווך המורה: טקסט עיוני: עד 80 מילים (בסוף השנה)

סיפור: עד 100 מילים

לקריאה עצמית ולעבודה עצמאית: טקסט עיוני: עד 70 מילים (בסוף השנה)

סיפור: 80 – 90 מילים

2. תוכן -

תחום הדעת והנושא – ידע העולם הנדרש

ההתאמה הרגשית

כמות המידע - אין הרבה פרטי מידע

פערי המידע – אין הרבה פערים

3. לשון -

חזרתיות - מילים עיקריות חוזרות על עצמן

מושגיות - אין הרבה מושגים חדשים (שאינן להם ייצוג במוח)

שימוש במושגים מוחשיים. אין הרבה מושגים מופשטים

מרקם מילולי – אין הרבה מילים "קשות".

קל להבין את המילים ה"קשות" באמצעות ההקשר

סוגי הפעלים – פעילים, לא שמניים

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת
מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת
בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

שאלות

1. השאלה כטקסט בפני עצמו:

לשון –

מילות השאלה: הכרת המילים

מה "שואלת" כל שאלה: הבנה כי מילת השאלה היא מילה מכלילה
קישור למילים המתארות זמן, מקום, כמות, סיבה .

מבנה –

מילות שאלה + תוכן.

2. השאלה בזיקה לטקסט:

1. קריאת הטקסט מתוך הבנה כי הוא בנוי מרצף של תשובות לשאלות:

תהליך הלמידה -

התאמת שאלות לתשובות באמצעות קישור בין מילת שאלה למילים מתארות
הטרמת השאלות בשלב הקריאה (טרומ קריאה)
שאלת שאלות על טקסט

2. קריאת השאלה כרומזת על התשובה

תהליך מילוי המטלה –

חיפוש התשובות בטקסט עצמו:
שימוש ברמזי התוכן: חיפוש המילים המופיעות בשאלה או חילופיהן
המרת מילות השאלה במילים מתארות

3. רמות של שאלות:

- א. שאלה על הרובד הגלוי בטקסט או הרובד הסמוי
- ב. שאלה לוקאלית (נקודתית) או גלובלית
- ג. שאלה מנוסחת באופן קונקרטי או מכליל

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת
מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת
בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

הוראות

1. ההוראה כטקסט בפני עצמו:

סוגות הוראה -

הוראה שימושית: דורשת הבנת מילת ההוראה (רמת כיתה א')
הוראה עיונית: ברובד הסמוי יש שאלה, שתשובתה בטקסט (נלמד בכיתה ב')

לשון -

מילות ההוראה: הכרת צורת הציווי
מילות שלילה

מבנה -

מילת הוראה + שאלה סמויה.

2. ההוראה העיונית בזיקה לטקסט:

תהליך הלמידה -

ויסות הקריאה : פירוק ההוראה למילת הוראה ולשאלה

תהליך מילוי המטלה -

הקדמת השאלה למילת ההוראה
קריאת ה"שאלה" – חיפוש תשובה בטקסט – חזרה למילת ההוראה
ביצוע המטלה

הערות: ניסוח ההוראה: כמשפט חיווי : אין שימוש במילת שאלה.
ההוראה "קשה" מן השאלה: תובענית יותר. לכן, הוראות עיוניות נלמדות לאחר השאלות.

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת
מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת
בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080 - 03 מקוד: 51552 פקס' 6777323 - 03

הכללה

מיומנות הדורשת: יכולות קוגניטיביות - הפשטה, המשגה, הבחנה (הכללה והבדלה)
ידע לשוני של קטגוריות מוסכמות
העיסוק במיומנות זו בתהליך נכון גם מפתח את היכולות הנ"ל

יישומים -

ארגון מידע

פרשנות

הגדרה והסבר

שאלת שאלות

ניסוח הוראות עיוניות

רמות בהכללה

1. הכללה מוחשית / הכללה מופשטת.
2. הכללת קבוצה של פרטים / המשגה של פרט אחד
3. הכללה לקטגוריות מוסכמות / הכללה פרשנית.

השלמת קלוז

מיומנות המהווה מוכנות להבנת מילים "קשות".
התהליך דורש יכולת גבוהה של חשיבה רפלקטיבית ומטא קוגניטיבית.
תהליך נכון מלווה בהמללת החשיבה.

האסטרטגיות-

קריאה "קדימה" ו"אחורה"

הערכת הטקסט המתקבל ובדיקתו.

רמות בהשלמת קלוז

1. השלמה על פי הזיכרון / השלמה על פי ההקשר.
2. הסתייעות במאגר / ללא הסתייעות במאגר.

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת
מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת
בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

הבנת הנקרא / כתה ב'

סוגי טקסטים

הדגש בשיעורי הבנת הקרא בכיתה ב' הוא על טקסטים עניינים: שימושיים ועיוניים

פעילות מאפיינת:	טקסטים שימושיים:
מציאת עקרון הסדר. השימוש ברשומה. זיהוי הנמען והפקת פרטי מידע הכרת מבנה ההזמנה - רכיבי תוכן קבועים (הבנה מטא טקסטואלית) הבחנה בין שלטי מידע לשלטי הוראות קישור המידע שבשלט למקום הימצאו יישום הכתוב. חיפוש רכיבי תוכן קבועים (הבנה מטא טקסטואלית)	רשומה מודעה הזמנה שלט כללים והוראות שימושיות אריזות
פעילות מאפיינת:	טקסטים עיוניים:
הקניית אסטרטגיות לביצוע ההוראה: ויסות הקריאה בעיקר איתור פרטים ארגון מידע – מיון פרטים מוחשיים מהטקסט התייחסות לקטגוריה ולפרטים המבחינים.	הוראות עיוניות טקסט מידעי קצרצר טקסט חידה קצרצר
פעילות מאפיינת:	טקסטים ספרותיים:
הרצף כרונולוגי. התייחסות למשחק הלשוני / קוגניטיבי וכו'	סיפור חידה
פעילות מאפיינת:	טקסט בלתי רציף:
הפקת מידע	טבלה

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת
מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת
בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

שיקולים לבחירת טקסט

1. אורך הטקסט -

לקריאה בתיווך המורה: טקסט עיוני: עד 80 מילים (בסוף השנה)

סיפור: עד 100 מילים

לקריאה עצמית ולעבודה עצמאית: טקסט עיוני: עד 70 מילים (בסוף השנה)

סיפור: 80 – 90 מילים

2. תוכן -

תחום הדעת והנושא – ידע העולם הנדרש

ההתאמה הרגשית

כמות המידע - אין הרבה פרטי מידע

פערי המידע – אין הרבה פערים

3. לשון -

חזרתיות - מילים עיקריות חוזרות על עצמן

מושגיות - אין הרבה מושגים חדשים (שאינן להם ייצוג במוח)

שימוש במושגים מוחשיים. אין הרבה מושגים מופשטים

מרקם מילולי – אין הרבה מילים "קשות".

קל להבין את המילים ה"קשות" באמצעות ההקשר

סוגי הפעלים – פעילים, לא שמניים

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת
מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת
בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

שאלות

1. השאלה כטקסט בפני עצמו:

לשון –

מילות השאלה: הכרת המילים

מה "שואלת" כל שאלה: הבנה כי מילת השאלה היא מילה מכלילה
קישור למילים המתארות זמן, מקום, כמות, סיבה .

מבנה –

מילות שאלה + תוכן.

2. השאלה בזיקה לטקסט:

1. קריאת הטקסט מתוך הבנה כי הוא בנוי מרצף של תשובות לשאלות:

תהליך הלמידה -

התאמת שאלות לתשובות באמצעות קישור בין מילת שאלה למילים מתארות
הטרמת השאלות בשלב הקריאה (טרומ קריאה)
שאלת שאלות על טקסט

2. קריאת השאלה כרומזת על התשובה

תהליך מילוי המטלה –

חיפוש התשובות בטקסט עצמו:
שימוש ברמזי התוכן: חיפוש המילים המופיעות בשאלה או חילופיהן
המרת מילות השאלה במילים מתארות

3. רמות של שאלות:

- א. שאלה על הרובד הגלוי בטקסט או הרובד הסמוי
- ב. שאלה לוקאלית (נקודתית) או גלובלית
- ג. שאלה מנוסחת באופן קונקרטי או מכליל

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת
מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת
בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

הוראות

1. ההוראה כטקסט בפני עצמו:

סוגות הוראה -

הוראה שימושית: דורשת הבנת מילת ההוראה (רמת כיתה א')

הוראה עיונית: ברובד הסמוי יש שאלה, שתשובתה בטקסט (נלמד בכיתה ב')

לשון -

מילות ההוראה: הכרת צורת הציווי

מילות שלילה

מבנה -

מילת הוראה + שאלה סמויה.

2. ההוראה העיונית בזיקה לטקסט:

תהליך הלמידה -

ויסות הקריאה : פירוק ההוראה למילת הוראה ולשאלה

תהליך מילוי המטלה -

הקדמת השאלה למילת ההוראה

קריאת ה"שאלה" – חיפוש תשובה בטקסט – חזרה למילת ההוראה

ביצוע המטלה

הערות: ניסוח ההוראה: כמשפט חיווי : אין שימוש במילת שאלה.

ההוראה "קשה" מן השאלה: תובענית יותר. לכן, הוראות עיוניות נלמדות לאחר השאלות.

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

הכללה

מיומנות הדורשת: יכולות קוגניטיביות - הפשטה, המשגה, הבחנה (הכללה והבדלה)
ידע לשוני של קטגוריות מוסכמות
העיסוק במיומנות זו בתהליך נכון גם מפתח את היכולות הנ"ל

יישומים -

ארגון מידע

פרשנות

הגדרה והסבר

שאלת שאלות

ניסוח הוראות עיוניות

רמות בהכללה

1. הכללה מוחשית / הכללה מופשטת.
2. הכללת קבוצה של פרטים / המשגה של פרט אחד
3. הכללה לקטגוריות מוסכמות / הכללה פרשנית.

השלמת קלוז

מיומנות המהווה מוכנות להבנת מילים "קשות".
התהליך דורש יכולת גבוהה של חשיבה רפלקטיבית ומטא קוגניטיבית.
תהליך נכון מלווה בהמללת החשיבה.

האסטרטגיות-

קריאה "קדימה" ו"אחורה"

הערכת הטקסט המתקבל ובדיקתו.

רמות בהשלמת קלוז

1. השלמה על פי הזיכרון / השלמה על פי ההקשר.
2. הסתייעות במאגר / ללא הסתייעות במאגר.

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080- מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

הבנת הנקרא / כתה ג'

סוגי טקסטים

הדגש בשיעורי הבנת הקרא בכיתה ג' הוא על טקסטים עניינים: עיוניים שימושיים

טקסטים שימושיים:	פעילות מאפיינת:
מודעה הזמנה שלט טקסט מפעיל: כללים והוראות שימושיות הוראות הכנה פשוטות טופס ושאלון פשוטים וקלים אריזות	זיהוי הנמען והפקת פרטי מידע הכרת מבנה ההזמנה - רכיבי תוכן קבועים (הבנה מטא טקסטואלית) הבחנה בין שלטי מידע לשלטי הוראות קישור המידע שבשלט למקום הימצאו יישום הכתוב. הבנת עקרון הסדר, קישור בין חומרים, כלים ופעולות תשומת לב לפרטים. חשיפה ותרגול סוגים של: תשאול, הוראות, היציגים גראפיים (צורה חיצונית) חיפוש רכיבי תוכן קבועים (הבנה מטא טקסטואלית)
טקסטים עיוניים:	פעילות מאפיינת:
הוראות עיוניות טקסט מידעי קצרצר קצר טקסט חידה קצרצר	הקניית אסטרטגיות לביצוע ההוראה: ויסות הקריאה השערת הכתוב בעזרת שאלות קבועות זיהוי הנושא בעיקר איתור פרטים בעיקר ארגון מידע: *מיון פרטים מוחשיים מהטקסט *מיפוי קבוע *ארגון בעזרת מילות מפתח *זיהוי רצפים (כרונולוגי, סיבה-תוצאה) בעזרת מילות זמן וסיבה התייחסות לקטגוריה ולפרטים המבחינים.
טקסטים ספרותיים:	פעילות מאפיינת:
סיפור (משל), תיאור חוויה חידה	בעיקר ארגון מידע: בדומה לטקסט המידעי התייחסות למשחק הלשוני / קוגניטיבי וכו'
טקסט בלתי רציף:	פעילות מאפיינת:
טבלה רשומה	הפקת מידע מציאת עקרון הסדר. השימוש ברשומה.

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

שיקולים לבחירת טקסט בכיתה ג'

1. אורך הטקסט -

לקריאה בתיווך המורה: עד 100 מילים (בסוף השנה)

לקריאה עצמית ולעבודה עצמאית: טקסט עיוני: עד 100 מילים (בסוף השנה)

סיפור: 120-140 מילים

2. תוכן -

תחום הדעת והנושא – ידע העולם הנדרש

ההתאמה הרגשית

כמות פרטי המידע -

פערי המידע – היכולת להשלים את פרטי המידע.

3. לשון -

חזרתיות - מילים עיקריות (או פירוטיהן או מאותה "משפחת מילים") חוזרות על עצמן.

מושגיות - אין גודש של מושגים חדשים (שאין להם ייצוג במוח)

שימוש במושגים מופשטים מוכרים

מרקם מילולי – אין הרבה מילים "קשות".

קל להבין את המילים ה"קשות" באמצעות ההקשר

סוגי הפעלים – אין ריבוי של פעלים סבילים ושמניים.

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקווד: 51552 פקס' 03-6777323

שאלות

1. השאלה כטקסט בפני עצמו:

לשון –

מילות השאלה: הכרת המילים

מה "שואלת" כל שאלה: הבנה כי מילת השאלה היא מילה מכלילה

קישור למילים המתארות זמן, מקום, כמות, סיבה .

שימוש במילים מכלילות.

מבנה –

מילות שאלה + תוכן.

2. השאלה בזיקה לטקסט:

1. קריאת הטקסט מתוך הבנה כי הוא בנוי מרצף של תשובות לשאלות:

תהליך הלמידה -

התאמת שאלות לתשובות באמצעות קישור בין מילת שאלה למילים מתארות

הטרמת השאלות בשלב הקריאה (טרומ קריאה)

שאלת שאלות מוכנות על טקסט

"שאלות קבועות" על הטקסטים.

2. קריאת השאלה כרומזת על התשובה

תהליך מילוי המטלה –

חיפוש התשובות בטקסט עצמו:

שימוש ברמזי התוכן: חיפוש המילים המופיעות בשאלה או חילופיהן

המרת מילות השאלה במילים מתארות

3. רמות של שאלות:

א. שאלה על הרובד הגלוי בטקסט או הרובד הסמוי

ב. שאלה לוקאלית (נקודתית) או גלובלית

ג. שאלה מנוסחת באופן קונקרטי או מכליל

ד. שאלה במבנה פשוט או שאלה במבנים מורכבים.

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

הוראות

1. ההוראה כטקסט בפני עצמו:

סוגות הוראה -

הוראה שימושית: דורשת הבנת מילת ההוראה (רמת כיתה א')

הוראה עיונית: ברובד הסמוי יש שאלה, שתשובתה בטקסט (נלמד בכיתה ב')

לשון -

מילות ההוראה: הכרת צורת הציווי

מילות שלילה

מבנה -

מילת הוראה + שאלה סמויה.

2. ההוראה העיונית בזיקה לטקסט:

תהליך הלמידה -

ויסות הקריאה : פירוק ההוראה למילת הוראה ולשאלה

תהליך מילוי המטלה -

הקדמת השאלה למילת ההוראה

קריאת ה"שאלה" – חיפוש תשובה בטקסט – חזרה למילת ההוראה

ביצוע המטלה

הערות: ניסוח ההוראה: כמשפט חיווי : אין שימוש במילת שאלה.

ההוראה "קשה" מן השאלה: תובענית יותר. לכן, הוראות עיוניות נלמדות לאחר השאלות.

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

הכללה

מיומנות הדורשת: יכולות קוגניטיביות - הפשטה, המשגה, הבחנה (הכללה והבדלה)
ידע לשוני של קטגוריות מוסכמות
העיסוק במיומנות זו בתהליך נכון גם מפתח יכולות אלו:

יישומים –

ארגון מידע מוחשי - מספר התבחינים מצומצם מאד,

ארגון מידע מושגי על פי תבחינים אחדים.

יכולת פרשנות

יכולת הגדרה והסבר

יכולת שאילת שאלות ומתן הוראות.

ניסוח הוראות עיוניות

רמות בהכללה

1. הכללה מוחשית / הכללה מופשטת.

2. הכללת קבוצה של פרטים / המשגה של פרט אחד

3. הכללה לקטגוריות מוסכמות / הכללה פרשנית.

השלמת קלוז

מיומנות המהווה מוכנות להבנת מילים "קשות".

התהליך דורש יכולת גבוהה של חשיבה רפלקטיבית ומטא קוגניטיבית.

תהליך נכון מלווה בהמללת החשיבה.

האסטרטגיות-

קריאה "קדימה" ו"אחורה"

הערכת הטקסט המתקבל ובדיקתו.

רמות בהשלמת קלוז

1. השלמה על פי הזיכרון / השלמה על פי ההקשר.

2. הסתייעות במאגר / ללא הסתייעות במאגר.

מרכז החינוך העצמאי

המזכירות הפדגוגית

מערך ההנהלה בעברית

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

איתור פרטים

מיומנויות נדרשות-

קריאה סורקת

הבנת שאלות / הוראות

יכולת הכללה

רמות באיתור פרטים-

איתור פרט בודד או איתור מספר פרטים

אזכור הפרט הקונקרטי ככתבו וכלשונו / שימוש במילה נרדפת או מכלילה, או בהטיה שונה.

שימוש במושג מכליל מופשט.

הדרישה לאיתור הפרט מופיעה בצורת שאלה / הוראה.

אסטרטגיות-

קריאת השאלה וניתוחה.

חיפוש בטקסט.

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

בס"ד

מילים "קשות"

הבנת מילים בלתי מוכרות היא מיומנות המתבססת על: ידע לשוני

ידע עולם

הקשר

א. שחרור ממחסומי קריאה.

תהליך הלמידה:

1. "עידוד" לקריאה עצמאות של טקסטים בעלי מילים "קשות".

2. סימון המילים ה"קשות".

3. מיון המילים על פי דרכי ההתמודדות.

הבנת המילה הבודדת:

התבססות על ידע לשוני: אוצר מילים וידע דקדוקי (שורש, משפחת מילים ותבנית)

התבססות על ידע עולם.

הבנת המילה בזיקה לטקסט:

מטרת העל:

קריאת הטקסט מתוך הבנה כי הוא לכיד ומהוקשר (משמעות המילים נקבעת ע"י ההקשר)

תהליך הלמידה:

1. פיתוח ציפיות להתפתחות הטקסט (משחק נחוש פסיכולשוני)

השמטת המילים ה"קשות" מהטקסט השלם. (השלמה כ"קלוז")

2. קריאה ב"מעגלים" הולכים ומצטמצמים.

3. בחירה בין חלופות של הסברים אחדים נכונים לאותה מילה.

מרכז החינוך העצמאי

המזכירות הפדגוגית

מערך ההנהלה בעברית
בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

ארגון מידע

הטקסט מכיל פרטים רבים.

אופן הארגון של פרטים מהטקסט יוצר משמעות מסויימת לטקסט.

היכולת לארגן מידע מתבססת על:

1. הכרת סוג הטקסט, תחום הדעת- המבנה הרטורי.

2. יכולת הכללה

3. הכרת צורות ארגון.

ארגון מידע ללא זיקה לטקסט

תהליך הלמידה

הכללה בקטגוריות

הבניית המושג, ארגון מידע.

ארגון המידע בזיקה לטקסט

לטקסטים מתחומי דעת מוכרים (שאלות קבועות)

זיהוי התבנית בעזרת מיליות (מילות קישור, מילות יחס ותארי פועל)

הכרת צורות ארגון שונות

רמות בארגון מידע

כמות המידע

מספר התבחינים (הקטגוריות)

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

קריאה עצמאית

קורא עצמאי מסוגל להפעיל שיקול דעת ולבחור בסוג הקריאה היעיל ביותר לסיטואציה

סוגי קריאה

קריאה מעמיקה / קריאה מרפרפת / קריאה סורקת

קריאה קולית / קריאה דמומה

קריאה מרפרפת

נעשית מאליה באופן בלתי מודע

מטרת העל:

פיתוח תחושת מסוגלות ומוטיבציה להתמודדות עצמאית עם טקסט (טרומ קריאה)

תהליך הלמידה

מודעות לפעולת הרפרוף ולפרטים הנקלטים בקריאה המרפרפת

הסקת מסקנות מהפרטים

שימוש במסקנות כאסטרטגית ליצירת מוכנות להבנת הטקסט טרומ קריאה

השימושים:

יצירת דיאלוג עם הטקסט

קביעת סוג הטקסט

מידע על התוכן

גילוי המבנה הרטורי

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת
בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

שיקולים לבחירת טקסט בכיתה ד'

1. אורך הטקסט –

מידת העצמאות: לקריאה בתיווך המורה / לקריאה ולעבודה עצמית:
הסוגה: טקסט עיוני / אומנותי / מפעיל / טיעוני

2. תוכן –

תחום הדעת והנושא - ידע העולם הנדרש
ההתאמה הרגשית
כמות פרטי המידע- פערי המידע - היכולת להשלים את פרטי המידע.

3. לשון –

חזרתיות - מילים עיקריות (או פירוטיהן או מאותה "משפחת מילים") חוזרות על עצמן.
מושגיות - גודש המושגים החדשים (שאין להם ייצוג במוח)
שימוש במושגים מופשטים
מרקם מילולי - כמות המילים ה"קשות".
היכולת להבין את המילים ה"קשות" באמצעות ההקשר
סוגי הפעלים – פעלים סבילים / שמניים.

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

סוגות

הגדרה: מקבץ של סוגי טקסטים בעלי מטרה משותפת, וממילא בעלי מאפיינים משותפים.

תהליך ההוראה

- מפגש עם סוגי טקסטים מגוונים מסוגות שונים.
- שימת לב למאפיינים הייחודיים של סוגי הטקסטים.
- פיתוח מודעות למטרה כמחוללת טקסט
- הכרת מטרות שונות לקריאה ולכתיבה
- הגדרת הסוגה על בסיס של הבנת המטרה
- הבחנה במאפייני הסוגה
- אסטרטגיות לזיהוי הסוגה

הוראת הטקסט בזיקה לסוגה

הכרת הסוגות ומאפייניהן מסייעת ביציאת דיאלוג עם הטקסט:

- גיבוש עמדה כלפי הטקסט לצורך:
  - שימוש יעיל בטקסט
  - התייחסות מתאימה לתוכנו
  - הערכה וביקורת של הטקסט ותוכנו
- גיוס אסטרטגיות מתאימות להתמודדות עם הטקסט
- הבנת מניעי הכתיבה
- זיהוי מגמות סמויות

תהליך ההוראה

טרומ קריאה:

- גיבוש עמדה לצורך שימוש והתייחסות לתוכן,
- גיוס אסטרטגיות של אופן קריאה, סוג הידע הנדרש
- פיתוח ציפיות לגבי תוכן, לשון ומבנה
- השערת המטרה, המסרים והלקחים

תוך קריאה:

- הבנת מניעי הכתיבה

אחר קריאה

- הערכה וביקורת של הטקסט ותוכנו

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

שאלות

1. השאלה כטקסט בפני עצמו:

לשון –

מילות השאלה: הכרת המילים

מה "שאלת" כל שאלה: הבנה כי מילת השאלה היא מילה מכלילה
קישור למילים המתארות זמן, מקום, כמות, סיבה.

שימוש במילים מכלילות.

מבנה –

מילות שאלה + תוכן.

2. השאלה בזיקה לטקסט:

1. קריאת הטקסט מתוך הבנה כי הוא בנוי מרצף של תשובות לשאלות:

תהליך הלמידה –

התאמת שאלות לתשובות באמצעות קישור בין מילת שאלה למילים מתארות
הטרמת השאלות בשלב הקריאה (טרום קריאה)
שאלת שאלות מוכנות על טקסט
"שאלות קבועות" על הטקסטים.

2. קריאת השאלה כרומזת על התשובה

תהליך מילוי המטלה –

חיפוש התשובות בטקסט עצמו:
שימוש ברמזי התוכן: חיפוש המילים המופיעות בשאלה או חילופיהן
המרת מילות השאלה במילים מתארות

3. רמות של שאלות:

- א. שאלה על הרובד הגלוי בטקסט או הרובד הסמוי
- ב. שאלה לוקאלית (נקודתית) או גלובלית
- ג. שאלה מנוסחת באופן קונקרטי או מכליל
- ד. שאלה במבנה פשוט או שאלה במבנים מורכבים.

השלמת קלוז

מיומנות המהווה מוכנות להבנת מילים "קשות".
התהליך דורש יכולת גבוהה של חשיבה רפלקטיבית ומטא קוגניטיבית.
תהליך נכון מלווה בהמללת החשיבה.

האסטרטגיות-

קריאה "קדימה" ו"אחורה"
הערכת הטקסט המתקבל ובדיקתו.

רמות בהשלמת קלוז

1. השלמה על פי הזיכרון / השלמה על פי ההקשר.
2. + הסתייעות במאגר / ללא הסתייעות במאגר.

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ר ך ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

הוראות

1. ההוראה כטקסט בפני עצמו:

סוגות הוראה -

הוראה שימושית: דורשת הבנת מילת ההוראה (רמת כיתה א')
הוראה עיונית: ברובד הסמוי יש שאלה, שתשובתה בטקסט (נלמד בכיתה ב')

לשון -

מילות ההוראה: הכרת צורת הציווי
מילות שלילה

מבנה -

מילת הוראה + שאלה סמויה.

2. ההוראה העיונית בזיקה לטקסט:

תהליך הלמידה -

ויסות הקריאה: פירוק ההוראה למילת הוראה ולשאלה

תהליך מילוי המטלה -

הקדמת השאלה למילת ההוראה
קריאת ה"שאלה" - חיפוש תשובה בטקסט - חזרה למילת ההוראה
ביצוע המטלה

הערות: ניסוח ההוראה: כמשפט חיווי: אין שימוש במילת שאלה.

ההוראה "קשה" מן השאלה: תובענית יותר. לכן, הוראות עיוניות נלמדות לאחר השאלות.

הכללה

מיומנות הדורשת: יכולות קוגניטיביות - הפשטה, המשגה, הבחנה (הכללה והבדלה)

ידע לשוני של קטגוריות מוסכמות

העיסוק במיומנות זו בתהליך נכון גם מפתח יכולות אלו:

יישומים -

ארגון מידע מוחשי - מספר התבחינים מצומצם מאד,

ארגון מידע מושגי על פי תבחינים אחדים.

יכולת פרשנות

יכולת הגדרה והסבר

יכולת שאילת שאלות ומתן הוראות.

ניסוח הוראות עיוניות

רמות בהכללה

1. הכללה מוחשית / הכללה מופשטת.

2. הכללת קבוצה של פרטים / המשגה של פרט אחד

3. הכללה לקטגוריות מוסכמות / הכללה פרשנית.

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

איתור פרטים

מיומנויות נדרשות-

קריאה סורקת
הבנת שאלות / הוראות
יכולת הכללה

רמות באיתור פרטים-

איתור פרט בודד או איתור מספר פרטים
אזכור הפרט הקונקרטי ככתבו וכלשונו / שימוש במילה נרדפת או מכלילה, או בהטיה שונה.
שימוש במושג מכליל מופשט.
הדרישה לאיתור הפרט מופיעה בצורת שאלה / הוראה.

אסטרטגיות-

קריאת השאלה וניתוחה.
חיפוש בטקסט.

קריאה עצמאית

קורא עצמאי מסוגל להפעיל שיקול דעת ולבחור בסוג הקריאה היעיל ביותר לסיטואציה

סוגי קריאה:

קריאה מעמיקה / קריאה מרפרפת / קריאה סורקת

קריאה קולית / קריאה דמומה

קריאה מרפרפת:

נעשית מאליה באופן בלתי מודע

מטרת העל:

פיתוח תחושת מסוגלות ומוטיבציה להתמודדות עצמאית עם טקסט (טרום קריאה)

תהליך הלמידה

מודעות לפעולת הרפרוף ולפרטים הנקלטים בקריאה המרפרפת

הסקת מסקנות מהפרטים

שימוש במסקנות כאסטרטגית ליצירת מוכנות להבנת הטקסט טרום קריאה

השימושים:

יצירת דיאלוג עם הטקסט

קביעת סוג הטקסט

מידע על התוכן

גילוי המבנה הרטורי

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

מילים "קשות"

הבנת מילים בלתי מוכרות היא מיומנות המתבססת על: **ידע לשוני**

ידע עולם

הקשר

א. שחרור ממחסומי קריאה.

תהליך הלמידה:

1. "עידוד" לקריאה עצמאות של טקסטים בעלי מילים "קשות".
2. סימון המילים ה"קשות".
3. מיון המילים על פי דרכי ההתמודדות.

הבנת המילה הבודדת:

1. התבססות על ידע לשוני: אוצר מילים וידע דקדוקי (שורש, משפחת מילים ותבנית)
2. התבססות על ידע עולם.
3. חיפוש במילון: סדר א-ב (וא-ב פנימי) שם עצם ותואר בזכר יחיד, פועל על פי שורש השמטת האותיות "משה וכלב"

הבנת המילה בזיקה לטקסט:

מטרת העל:

קריאת הטקסט מתוך הבנה כי הוא לכיד ומהוקשר (משמעות המילים נקבעת ע"י ההקשר)

תהליך הלמידה:

1. פיתוח ציפיות להתפתחות הטקסט (משחק נחוש פסיכולשוני)
2. השמטת המילים ה"קשות" מהטקסט השלם. (השלמה כ"קלז")
3. קריאה ב"מעגלים" הולכים ומצטמצמים.
3. בחירה בין חלופות של הסברים אחדים נכונים לאותה מילה.
4. בחירה באסטרטגיה המתאימה.

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

ארגון מידע

היכולת לארגן מידע היא יכולת קוגניטיבית גבוהה המתבססת על:

ארגון מידע ללא זיקה לטקסט

1. זיהוי הסוגה, סוג הטקסט, תחום הדעת, המבנה הרטורי.

2. יכולת הכללה

3. הכרת צורות ארגון.

תהליך הלמידה

הכללה בקטגוריות

הבניית חשיבה מושגית,

פיתוח יכולת מציאת עקרונות.

ארגון המידע בזיקה לטקסט

הטקסט מכיל פרטים רבים. ארגון הפרטים יוצר את המשמעות של הטקסט. צורות ארגון שונות יוצרות משמעויות שונות. הבחירה בדרך הארגון היא הפרשנות של הטקסט וכן: בוחרים בצורת ארגון על פי השימוש בטקסט ומטרת הארגון.

תהליך הלמידה

א. הטקסטים בעלי מבנה מוכר וידוע:

מבנה רטורי ידוע - סוג הטקסט

תבניות תוכן ידועות (שאלות קבועות) – תחום הדעת

ב. מוכנות לזיהוי מבנים רטוריים בעזרת מיליות – זיהוי מבנה המשפט.

ג. הכרת צורות ארגון שונות

ד. בחירה בצורת הארגון המתאימה לטקסט.

רמות בארגון מידע

כמות המידע

מספר התבחינים (הקטגוריות)

צורת הארגון

מרכז החינוך העצמאי

המזכירות הפדגוגית

מערך ההנהלה בעברית
בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080- מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

הישגים בהבנת הנקרא

אפיון הקורא:

קורא בעל יכולת לאחזר מידע: הבנת הרובד הגלוי, יכולת לאתר פרטים ולספרם בלשונו.	כיתה ב'
קורא בעל יכולת להסיק מסקנות ולקשר בין חלקי טקסט שאינם מקושרים באופן מפורש.	כיתה ג'
קורא בעל יכולת לבחור באסטרטגיות ובסוג הקריאה המתאימים לסיטואציה.	כיתה ד'
קורא בעל יכולת פרשנית – הבנת הרובד הסמוי.	כיתה ה'
קורא בעל הבנה מטקסטואלית – הבנת הסיטואציה התקשורתית (נסיבות השיח) והשפעתה על רכיבי הטקסט	כיתה ו'
קורא בעל חשיבה ביקורתית – זיהוי מגמות סמויות והערכת האמינות ואיכות המידע.	כיתה ז'

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

סוגי טקסטים

משכנע		אומנותי (ספרותי)		מפעיל		מידעי			סוגה (מטרה) עולם שיח			
ח-ז	מאמר הגותי	ח-ז	מסה	ד-ו	הוראות לעריכת ניסוי	טקסט בלתי רציף:			עיוני			
				ד-ב	מילוי טבלה	ח-ב	איורים	ח-ב		טקסט לימודי		
ח-ו	ביקורת אומנותית					ח-ג	דיאגרמה	ח-ח		ערך אנציקלופדי		
						ח-ד	טבלה	ח-ח		דיווח על ניסוי		
						ח-ב	תרשים ומפה	ח-ב		מילון		
						ח-ז	גרף					
ח-ג	המלצה על ספר או מופע		יומן	ד-ג	מתכון			ב-ג	רשומה	שימושי		
				ד-ב	כללי התנהגות				ג-ה		מכתב רשמי	
				ח-ה	הוראות לעבודת כפיים						ב	הזמנה
						ח-ו	הוראות משחק				ב	שלטי-מידע
						ז-ו	פרוספקט הפעלה				ב	לוחות מידע
ב	טופס											
ח-ב	משל	ב-ו	סיפור					ח-ו	ביוגרפיה	אומנותי		
ח-ד	פרסומות	ח-ד	כתבת "צבע"	ב-ג	מודעה על אירוע				ח-ד	ידיעה חדשותית	תקשורת המונים	
									ב-ג	מודעה		
						ח-ז	פובליציסטיקה	ח	משל פוליטי			
		ח-ז	סאטירה					ח-ד	כתבה דיווחית			

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

נושאים לימודיים

הנושא	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'	ז'	ח'
שאלות	הבנת שאלות קישורן לטקסט וניסוח שאלות	הבנת שאלות מורכבות שאילת שאלות קבועות תוך שימוש במילים מילוליות	+	+	שאלת שאלות חקר בעלות שני משתנים	מיון שאלות לסוגים	+
השלמת "קלוז"	השלמה באמצעות מאגר וללא מאגר- על פי הקשר	+	+	+	+	+	+
הוראות	הבנת הוראות שימושיות ועיוניות (בתוכן) וניסוחן הבנת כללים	+	ניסוח כללים	דיוק במשמעות מילות הוראה עיוניות	+	הרחבת "סל" מילות ההוראה העיוניות	+
הכללות	הכללות מוחשיות שימושן- הבנת טבלאות, שאלות מכלילות וניסוח ראשוני של הגדרה	הכללות מופשטות שימושן בארגון מידע, שאילת שאלות "קבועות", פרשנות (בעיקר באפיון דמות)	+	+	שימוש במושגי יסוד של תחום הדעת כביטויי הכללה	הכללה פרשנית באמצעות שמות עצם מופשטים	הכללה פרשנית באמצעות פעולות דיבור שימוש במיפוי ובחשיפת המבנה
הבנת מלים "קשות"	על פי משפחת-מילים	הבנת מילים מתוך הקשרן (שימוש באסטרטגיות של השלמת "קלוז")	בחירה באסטרטגיה מתאימה: משפחת- מילים, הקשר, שימוש במילון	הרחבת השימוש במילון	+	+	+

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

נושאים לימודיים

הנושא	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'	ז'	ח'
סוגי קריאה	קריאה דמומה של קטע קצר	קריאה דמומה של כל סוגי הטקסטים	בחירה בסוג הקריאה המתאים לסיטואציה	+	+	+	+
	קריאה סורקת בקטע קצר. (בלתי מושגית)	קריאה מעמיקה, סורקת, מרפרפת					
סימני פיסוק	הבנת תפקידים של נקודה, סימן שאלה, סימן קריאה ושלוש נקודות כהשלמה	הבנת תפקיד נקודתיים ומרכאות לציון שיח	+	תפקידים למרכאות כ"סגי נהור" תפקיד תמיהה לסימן שאלה שלוש נקודות להיסוס	שלוש נקודות כמקום למחשבה		תפקידים שונים למרכאות ולשלוש נקודות
ארגון מידע (באופן עצמאי)	ארגון מידע בעזרת הכללות ללא זיקה לטקסט (השלמת טבלאות נתונות בעלות מספר תבחינים ומשתנה אחד)	ארגון מידע בטקסט בעל תבנית מוכרת (סוגי הטקסט או תחום הדעת) בטבלאות וברשומות. (השלמת טבלאות בעלות שני משתנים)	ארגון מידע בתרשים זרימה	הכרת צורות ארגון שונות ובחירה בחלופה המתאימה	+	מיפוי הטקסט על פי מבנה ההיררכי	
				מיפוי תוכני על פי מבנה – הדעת של המקצוע.		ארגון בדיאגרמות שונות. בחירה בדיאגרמה המתאימה	
						שימוש בראשי פרקים.	

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

נושאים לימודיים

הנושא	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'	ז'
סוגות ועולמות- שיח	הבחנה בין סיפור לשיר זיהוי סוגי טקסטים שימושיים	סוגי טקסטים- אפיון חיצוני לשאלות הנובעות ממבנה הטקסט	זיהוי הסוגות הכרת מטרות לכתובה זיהוי המטרות הבחנה ראשונית במאפייני הסוגות. (עובדות ופרטים סובייקטיביים)	זיהוי סוגות על פי קישוריות: מילות זמן, סיבה, טיעון, מסקנה או העדר קישוריות	זיהוי עולם השיח (לא מושגי) הסוגה- אפיון הסיטואציה התקשורתית ורכיבי הטקסט	+
רכיבי טקסט (כולל רכיבים חוץ טקסטואלים)	מבנה של סיפור צורה חיצונית של שיר ושל טקסטים שימושיים	מבנים של סוגי טקסטים מסוימים	+	הרחבת "סל" המבנים של סוגי טקסטים מסוימים	צורה חיצונית פרטי תוכן סגנונות לשון הרחבת "סל" המבנים של סוגי טקסטים	המבנה ההיררכי של הטקסט תמצית, סיכום, ומיזוג קטעים
רעיון עיקרי	מוכנות	מוכנות	מוכנות	מוכנות	מוכנות	זיהוי משפט מפתח, חשיפת הרעיון המרכזי
שימוש במשאבי מידע	התמצאות ב"תוכן עניינים" של ספר עניינים	חיפוש מידע בספר או בערך אנציקלופדי מתאים לתחום הדעת	+	+	+	הערכת מקור המידע ושיפוטו מבחינת מהימנות, עדכון אובייקטיביות וכו'.

מרכז החינוך העצמאי

המזכירות הפדגוגית

מערך ההנחיה בעברית

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 03-6777080 מקוד: 51552 פקס' 03-6777323

הבנת הנקרא

לכל הכיתות - תכנית ספירלית

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

הישגים מצופים בהבנת הנקרא

כיתה ב'	כיתה ג'	כיתה ד'	
<p>קריאה קולית רהוטה. דיוק בהגיה דגש על דיוק בקריאה</p>	<p>דגש על קצב והטעמה.</p>	<p>דגש על בחירה בסוג הקריאה המתאים למטרה. (מעמיקה, סורקת, מרפרפת)</p>	<p>שליטה בצופן האלפביתי</p>
<p>אומנותיים. עיוניים בלתי רציפים (איורים ושרטוטים). דגש על מגוון טקסטים שימושיים. (הזמנה, מכתב, שלט מידע ושלט הוראות, מודעה).</p>	<p>מפעילים (תהליך הכנה). בלתי רציפים (דיאגרמות, עמודים). דגש על: מידעיים, עיוניים מתחומי הדעת הנלמדים בכיתה (טבע, מולדת, יהדות)</p>	<p>מפעילים (מסוגים שונים) בלתי רציפים (דיאגרמת עמודות). מעולם התקשורת (פרסומת, ידיעה חדשותית קצרה) דגש על טקסטים עיוניים כרונולוגיים.</p>	<p>סוגי טקסטים</p>
<p>הבנת הרובד הגלוי והרובד הסמוי. דגש על הבנת הרובד הגלוי: •מילות תוכן (על פי משפחות מילים) אזכורים פשוטים. מילות קישור בסיסיות (בעיקר מילות זמן וסיבה רווחות). השלמת קלזים. •מבנים של ארגון המידע: רציפים כרונולוגיים מפורשים של אירועים.</p>	<p>ברובד הגלוי: •הבנת מילים על פי הקשרן. דגש על: •מבנים של ארגון מידע - מבנה תחום הדעת - רציפים של סיבה ותוצאה. רצף כרונולוגי של תהליך בטקסט מפעיל. מציאת הנושא ומילות מפתח. הבנת הרובד הסמוי: דגש על הסקת מסקנות (אפיון דמות ומקום אירוע) קישור בלתי מפורש בין חלקי טקסט.</p>	<p>ברובד הגלוי: •אסטרטגיות שונות להבנת מילים ובחירה באסטרטגיה הרלוונטית (מ. מילים הקשר עיון במילון). דגש על: •מבנים של ארגון מידע- מבנה תחום הדעת - רצף כרונולוגי של תהליך בטקסט מידעי ועיוני - זיהוי פסקות ומציאת נושאהן. הבנת הרובד הסמוי: הבחנה בין פריטי מידע אובייקטיביים לסובייקטיביים.</p>	<p>הבנה</p>

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

כיתה ח'	כיתה ז'	כיתה ו'	כיתה ה'	
התיחסות לטעם.		הבחנה בן שווא נע לשווא נח.		שליטה בצופן האלפביתי
דגש על טקסטים עיוניים – מאמרים הגותיים. מעולם התקשורת – מאמר פובליציסטי.	עיוניים- ספרותיים: מסות מפעילים (פרוספקטים של הפעלת מכשירים) בלתי רציפים (גרפים). מעולם התקשורת: ידיעות חדשתיות מורחבות (בעמוד ראשון). כתבות צבע מורחבות.	מפעילים (פרוספקטים של אתרים), בלתי רציפים (דיאגרמת סוגות). מעולם התקשורת: כתבות (פרסומיות ומתארות). דגש על טקסטים עיוניים - הסטוריים עיוניים- ספרותיים- ביוגרפיות.	מפעילים (הוראות למשחקים מורכבים), בלתי רציפים (מפות וטבלאות). התמצאות מירבית במילון. מעולם התקשורת: כתבות קצרות. דגש על טקסטים עיוניים - גאוגרפיים ומדעיים.	סוגי טקסטים
דגש על המבנה הרטורי סיכום המאמר	ברובד הגלוי: קישוריות רכיבי תוכן ותפקידים (הדגמה, הסבר, ציטוט, הנמקה, פירוט וכו') ברובד הסמוי: זיהוי משפטי מפתח ניסוח רעיונות מרכזיים. חשיפת המבנה ההיררכי, תמציות וסיכום הטקסט המידעי-עיוני.	ברובד הגלוי: ביטויי זמן לציון תקופות היסטוריות, דיוק במובנן של מילות שאלה והוראה עיונית ברובד הסמוי: דגש על הסיטואציה התקשורתית (מוען, מנען, מטרה) ורכיבי הטקסט הראשיים (תוכן, מבנה, לשון, צורה חיצונית)	ברובד הגלוי: דגש על: חשיפת מבנים בטקסט: חלוקה ראשונית לפסקות על פי מבנים מתחום הדעת ורציפים ברוב של סיבה ותוצאה, רציף כרונולוגי, בעיה ופתרון ברובד הסמוי: יסות כותרות משנה דגש על: זיהוי רעיונות מרכזיים	הבנה

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

כיתה ד'	כיתה ג'	כיתה ב'	
שימוש במקדמי ארגון (פסקות, קישוריות, ספרור) הסקת מסקנות מדיאגרמות ומטבלאות עריכת טבלת השוואה	חיפוש על פי תוכן עניינים טבלת השוואה – השלמה והסקת מסקנות	הבנת שאלות וביצוע הוראות. שימוש במקדמי ארגון (כותרת ואיור). ארגון המידע בטבלת מיון דגש על איתור פרטים נקודתי וגלובלי	הפקת מידע וארגונו
הבחנה בין סוגות ואפיון ראשוני: מידעית, מפעילה, אומנותית. הבחנה בין סוגי טקסטים בתקשורת המונים: פרסומות, ידיעות חדשותיות, מודעות.	זיהוי והבחנה בין סוגי טקסטים עיוניים (טקסט בספר לימוד, הגדרה מילונית, ערך אנציקלופדי). הבנה ראשונית במטרת הטקסט (להפעיל, ליידע).	זיהוי והבחנה בין סוגי טקסטים נפוצים (שיר, סיפור, מכתב, בדיחה, שלט מידעי וכו').	ידע מטקסטואלי

מרכז החינוך העצמאי

ה מ ז כ י ר ו ת ה פ ד ג ו ג י ת

מ ע ר ד ה ה נ ח י ה ב ע ב ר י ת

בני-ברק, רחוב שלמה המלך 12, טל' 6777080-03 מקוד: 51552 פקס' 6777323-03

כיתה ח'	כיתה ז'	כיתה ו'	כיתה ה'	
מיפוי רטורי של טקסט סיכום מאמר טיעוני	מיפוי תוכני של טקסט תמצות הטקסט וסיכום	הסתייעות בסימני פיסוק (מירכאות למשמעות מושאלת ולסגי נהור, שלוש נקודות להרהור נוסף, להומור ולחשש) מיזוג מידע	הסתייעות בהדגשה ובסימני פיסוק (סימני שאלה וקריאה, מירכאות, נקודתיים, פסיק, קו מפריד, סוגריים, שלוש נקודות)	הפקת מידע וארגונו
המבנה הרטורי של המשפט	הגדרה, זיהוי והבנת תפקידים של מושגים טקסטואליים (סוגי טקסטים, סוגות, צילות שיח, תחומי דעת, סיטואציה תקשורתית, רכיבים טקסטואליים) דגש על: המבנה ההיררכי- משפט מפתח, רעיון מרכזי	הכרה ראשונית של המבנה ההיררכי של פסקה (משפט מכליל+ משפטים תומכים) דגש על: זיהוי, אפיון, הבנת ההשפעה ההדדית בין הסיטואציה התקשורתית (מוען, נמען, מטרה). לבין רכיבי הטקסט (תוכן, לשון, מבנה)	חשיפה למבנים ולרכיבי טקסט מסוימים (כגון: בעיה ופתרון, דוגמאות) דגש על: הבחנה בין סוגות ואפיון: מידעית, מפעילה, אומנותית, משכנעת	ידע מטקסטואלי